

Het Vinne: 10 jaar na inrichting

Historiek van het gebied

- Foto 5169: herstelde meer (24/9/2008)

Als we het willen hebben over het natuurinrichtingsproject in Het Vinne, dan is het interessant om eerst even te kijken naar de historiek van het gebied.

Het Vinne is ontstaan op het einde van de laatste ijstijd. In het toenmalige dal vormden zich op de bron- en kwelplekken iedere winter een grote ijsbank. Door de jaarlijkse vries- en dooicyclus werd gemakkelijk erodeerbare grond losgemaakt. Die grond gleeed af naar de Kleine Gete en een grote depressie ontstond op de plek van Het Vinne. Door de alluviale ophoging van de vallei van de Kleine Gete kwam in de loop der tijd de Vinnedepressie lager te liggen dan de Kleine Gete, het water werd niet meer afgevoerd met als gevolg dat het waterniveau steeg en ook de omvang van het Vinnemeer toenam.

- Ferrariskaart

Tot in 1841 was 'het Vinne' het enige natuurlijke meer in Vlaanderen. Het had een oppervlakte van ongeveer 100 ha. Het meer was een verzamelpunt voor neerslagwater, grondwater en oppervlaktewater. De Vinnebeek en de Sint-Odulphusbeek liepen oorspronkelijk in het meer.

- Vandermaelenkaart

Vanaf 1841 begon de drooglegging van het meer. Op de Vandermaelen kaart van 1846-1854 kan je zien dat er een gracht aanwezig is die van het midden van het meer naar het pompgemaal loopt. De Vinnebeek en de Sint-Odulphusbeek werden als een ringgracht om het gebied gelegd, zodat het oppervlaktewater van de omgeving niet meer in het gebied terecht kwam. De meerbodem werd vermoedelijk pas vanaf de tweede helft van de 19de eeuw in cultuur genomen als grasland.

- Luchtfoto 1979 – 1990

In 1930 kocht de Union Allumetièrre het Vinne om de meerbodem te beplanten met Canadapopulieren voor de productie van lucifers.

In 1974 werd het gebied eigendom van de toenmalige Provincie Brabant, die er gebied voor zachte recreatie van maakte.

Natuurinrichtingsproject Het Vinne

- Foto 3227: bos (3/9/2003)

Eind jaren '90 waren de meeste populierenaanplantingen in Het Vinne kaprijn en moest er nagedacht worden over de toekomst van het gebied. Die situatie bood een unieke kans om het vroegere meer te gaan herstellen.

In die periode werd ook het nieuwe natuurdecreet van kracht, waarin het instrument natuurinrichting in het leven werd geroepen. Om het Vinnemeer te kunnen herstellen waren verschillende ingrepen in het gebied nodig en natuurinrichting was daarvoor een geschikt instrument. Het Vinne werd zo het eerste natuurinrichtingsproject in Vlaams-Brabant.

- Kaart visie (kaart 9 projectrapport)

De visie voor de inrichting van het gebied werd verder vormgegeven in samenspraak met het natuurinrichtingscomité, waarin de provincie Vlaams-Brabant, de stad Zoutleeuw, de MINA-raad, de Provinciale Landbouwkamer, de VLM en de betrokken afdelingen van de Vlaamse overheid vertegenwoordigd waren.

Zo moest er onder andere een beslissing genomen worden over de omvang van het nieuwe meer. In de ecohydrologische studie die in 1998-1999 werd uitgevoerd door het Instituut voor Natuurbehoud werden 2 scenario's uitgewerkt: een meer van 60 cm en van 1 m waterdiepte. Het comité koos voor het maximaal mogelijke scenario waarbij de Vinnehoeve geen invloed van het water zou ondervinden, nl. een meer van 1m diep met een oppervlakte van 68 ha. Dat scenario bood de beste garantie op blijvend open water. Er waren wel gevolgen voor de recreatie in het gebied: er zou aanzienlijk meer knuppelpad nodig zijn om wandelaars door het gebied te leiden.

Bij de inrichting van een gebied komt heel wat kijken en er is een hoop overleg nodig. Er moesten afspraken gemaakt worden over het kappen van het bos en de boscompensatie, over het beheer na de inrichting, over medefianciering van de provincie Vlaams-Brabant en de stad Zoutleeuw voor de maatregelen die minder rechtstreeks met natuurinrichting te maken hadden, enz. Er werd gediscussieerd over welke delen van het bos konden blijven staan en ontwikkelen naar moerasbos, over de zones waar de stronken en strooisellaag moesten verwijderd worden, over de tracés van de nieuwe wandelpaden met korte en lange lussen, ... De plannen voor het gebied werden zo stap voor stap samen met het natuurinrichtingscomité concreet gemaakt.

- Foto 3239 of 3262: werken (17/3/2004)

In januari 2004 werd gestart met de uitvoering van de natuurinrichtingswerken. Voordien waren al een deel van de bomen gekapt en verkocht bij een noodkapping na een zware storm in oktober 2002 waarbij veel bomen waren omgewaaid. Tien maanden lang werd er gewerkt in Het Vinne.

Alle maatregelen opnoemen zou ons te ver leiden, maar ik vermeld er toch enkele:

- Op de plaats waar het meer zou komen werd het resterende bos gekapt.
- In de oeverzone van het meer werden de stronken verwijderd en de strooisellaag afgeschaapt om een goede uitgangssituatie te creëren voor moeras- en oeverplanten.
- De ruimingswallen van de drainagegrachten werden afgevoerd.
- De Sint-Odulphusbeek werd bekleed met een kleilaag, zodat het vervuilde beekwater niet zou kunnen doorsijpelen naar het meer.
- De poelen aan de hoogstamboomgaard werden heraangelegd.
- Er werden afsluitingen geplaatst voor 2 begrazingblokken.
- In het noordoosten van het gebied werd een kleinschalige waterzuiveringsinstallatie aangelegd om te voorkomen dat huishoudelijk afvalwater in het meer terecht zou komen.

- Er werden hagen en houtkanten aangeplant.
- ...

Er werden ook een reeks maatregelen genomen om het gebied in te richten voor zachte recreatie: er werden nieuwe wandelpaden en knuppelpaden met infoborden voorzien en er werden 2 vogelkijkhutten gebouwd. De parking werd heringericht en er kwamen verkeersremmers op de Ossenwegstraat.

- Foto 4196: beginnend meer (2/9/2005) of foto persmoment (18/3/2005)

Toen de werken klaar waren, werden de pompen die het gebied meer dan 150 jaar droog hadden gehouden stilgelegd. De Vinnedepressie begon zich weer te vullen met regenwater en grondwater. De rust keerde weer in het gebied en de natuur kon zich weer herstellen. Het vullen van het meer gebeurde aanvankelijk sneller dan verwacht. Na enkele maanden stond het water al 60 cm hoog, en dat zonder dat er uitzonderlijke hoeveelheden neerslag waren gevallen. Na ongeveer anderhalf jaar had het waterpeil de gewenste hoogte bereikt en werden de pompen weer opgestart.

- Luchtfoto 2013 - 2015

De beslissingen die we genomen hebben bij de voorbereiding van dit project en de manier waarop de werken uitgevoerd zijn, hebben mee bepaald hoe het Vinne er vandaag uitziet. De evolutie die het gebied sindsdien doorgemaakt heeft werd opgevolgd door een gerichte monitoring. Vandaag, meer dan 10 jaar na de inrichting van het gebied, kunnen we wellicht enkele conclusies trekken uit die monitoring die nuttig kunnen zijn bij het uitwerken van nieuwe natuurinrichtingsprojecten.